

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ БУДІВЕЛЬНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Данкєєва О.Є., к.п.н.

Луганський національний аграрний університет, м. Харків, Україна

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є визначити принципи навчання у ВНЗ та їх роль у виявленні умов для формування професійної компетентності у студентів будівельного факультету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Принципи формування професійної компетентності необхідної для конкурентно спроможного фахівця досліджували такі вчені як, Н. Кузьміна, Л. Зоріна, Варданян Ю., О. Пехота та ін. Майже всі вчені досліджували аспекти професійної підготовки на прикладі студентів інших спеціальностей, а работ по формуванню професійної компетентності у студентів будівельного факультету, наприклад, землевпорядників чи будівельників бракує. Цим і зумовлено наше дослідження.

Принципи формування професійної компетентності у студентів будівельного факультету слід розглядати не як окремі елементи, а як систему, в якій відбувається тісна взаємодія всіх складових. Лише за умови створення єдиної системи принципів і їх взаємозв'язку можливо сформувати висококваліфікованого фахівця землевпорядника та будівельника.

Система принципів - функціональна система, спрямована на досягнення корисного результату, який має виховний і розвивальний ефект. Кожен компонент такої системи робить свій внесок у досягнення загального результату. Взаємозв'язок компонентів такої системи виражено терміном взаємодія. Саме необхідність взаємодії обмежує ступінь свободи у виявленні кожного окремого принципу (тобто межі його дії), з одного боку, і специфіку його функціонування (внутрішню організацію, способи зовнішнього виявлення тощо) - з іншого [2].

Система є надійною і дієвою лише за умови дії решти, виявляється в них і вбирає їх до себе. Тісна взаємодія всіх принципів це необхідна умова ефективного функціонування системи.

Складові системи принципів формування професійної компетентності студентів будівельного факультету:

0 Принцип Соціокультурної відповідності.

Принцип соціокультурної відповідності історично сформульовано у двох принципах: культуродоцільності й природодоцільності. Традиційно (Я. А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, І. Г. Песталоцці, І. Я. Франко, К. Д. Ушинський) ці принципи містили вимогу організувати освіту в поєднанні з природою, внутрішньою організацією, задатками людини, а також із законами природного й соціального середовища [1].

1 Принцип науковості і зв'язку з практикою.

Принцип науковості й зв'язку теорії з практикою (теорія є розвинутим і оформленим науковим знанням, яке обслуговує практику). Цей принцип потребує, щоб усі знання подавали в сучасному, доступному трактуванні, щоб, по змозі, предметом вивчення були історія науки, сучасна теорія, наукові прогнози, особливо про можливі шляхи й умови досягнення балансу між природою і людиною, а також гармонії всередині людського співтовариства [3].

Прагнення досягнення балансу між людиною і природою це одна із основних цілей у подальшій роботі студентів будівельного факультету, ця мета пронизує весь строк підготовки фахівців. А зв'язок теорії з практикою необхідне для формування обізнаного фахівця. Знання земельного законодавства, будівельних стандартів і теоретичні геодезичні та картографічні навички, які використовувались лише для вирішення навчальних завдань, не дають змогу сформувати компетентного землевпорядника та будівельника без регулярного застосування отриманих знань на виробництві.

2 Принцип систематичності й системності.

Принцип систематичності й послідовності з традиційного погляду містить дуже важливу вимогу логічності, послідовності й наступності, коли кожне наступне знання або вміння базується на попередньому й продовжує його. Таке розуміння цього принципу залишається актуальним.

Однак необхідно підкреслити, що в розумінні принципу систематичності останніми роками відбулися вагомі зміни. Систематичність тепер розуміють не лише як послідовність і наступність, а й як системність, як відображення у свідомості не тільки поняття або навіть закону, а й теорії (Л. Я. Зоріна) та цілісної наукової картини світу. Особливо важливо зрозуміти, як поєднуються елемент і система, частина і ціле, окреме й загальне [5].

При підготовці землевпорядників та будівельників систематичне та послідовне викладання дисциплін це одна із умов успіху в формуванні професійної компетентності, не виконуючи яку важко створити підґрунтя для саморозвитку студентів та керування їх самостійною роботою. Приклад послідовності можна вбачати в по черговості викла-

дання спеціальних дисциплін – на першому курсі для студентів будівельного факультету читається курс «Геодезичні прилади», в рамках якого розглядаються всі можливі геодезичні прилади та принципи їх роботи і перевірок, а на старших курсах – дисципліни в яких застосовуються отримані знання. Без використання цього принципу в підготовці землевпорядників і будівельників неможливо створити базу знань, опираючись на яку фахівець може займатись саморозвитком та самовдосконаленням.

3 Принцип свідомості й активності студентів.

Принцип свідомості й активності у навчанні виявляє суть діяльній концепції: студента неможливо навчити, якщо він не захоче навчитися сам. Опанування знаннями і розвиток відбуваються лише у власній активній діяльності, у цілеспрямованих зусиллях щодо одержання запланованого результату. Свідомість, звісно, супроводжує цілеспрямовану активність й означає розуміння цілей, мотивоване прагнення до їх досягнення.

Оскільки характер діяльності визначає її результати, зокрема розвиваючі й виховні, то важливу роль відіграє рівень активності студентів. Виокремлюють активність репродуктивну (відтворювальну) і продуктивну (творчу). Конкретніше активність пізнання (пропонованих зразків), відтворення, операційна (уміння діяти за правилами, процедурами, розпорядженнями) і творча (пошук нового) [4].

Цей принцип виявляється у заохоченні студентів будівельного факультету до пошукової (написання рефератів за таких дисциплін як земельне право, геодезія, управління земельними ресурсами, метрологія і стандартизація, будівельне матеріалознавство, будівельна техніка та ін.), проектної (розробка проектів внутрішньогосподарської організації території, проектів землеустрою щодо забезпечення еколого-економічного обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, розробка проектів на тему: «16 повеховий 80 квартирний житловий будинок»), творчої (прояви творчої роботи студентів відбуваються у поза аудиторній роботі зі студентами в рамках відвідування університетських секцій та гуртків), наукової діяльності (гуртки науково-дослідної роботи студентів, студентські наукові конференції), які пронизують навчальний процес.

Створення умов для формування стійкої мотивації в навчанні для землевпорядників і будівників це одна із основних умов навчання. При вдалому використанні цього принципу у студентів будівельного факультету з'являється мотивація для саморозвитку та самостійному вивченню додаткових аспектів фахових дисциплін.

4 Принцип поєднання індивідуальних та колективних форм навчання.

Залишається актуальним принцип поєднання індивідуальних і колективних форм навчання. Кожна з цих форм має свій потенціал розвитку, але кожна має також вагомі обмеження. Повна індивідуалізація навчання нерациональна з багатьох поглядів, але насамперед - вона позбавляє студента розмаїтості спілкування, можливості навчитися вести спільну діяльність і жити в колективі.

Очевидною є неспроможність самих колективних форм, у яких нерідко панує усереднений підхід і втрачається особистість. Тривають безперервні пошуки можливостей гармонійного поєднання цих двох полярних форм і підходів. Вони можуть виявлятися в різних варіантах групової диференційованої роботи, у взаємному доповненні колективних й індивідуальних форм, а також у насиченні колективних форм роботи елементами самостійної пізнавальної й перетворювальної діяльності.

Сучасне трактування навчання поглиблює цей принцип. Воно пов'язане з індивідуальною орієнтацією, з опорою на індивідуальність кожного студента, аж до визначення індивідуальних траєкторій навчання з правом вибору ним рівня й методів оволодіння програмами, з ширшим використанням адаптованих до особливостей тих, кого навчають, комп'ютерних програм, але з залученням кожного до колективних форм роботи [2].

Поєднання індивідуальних та колективних форм навчання позитивно відображається на підготовці студентів будівельного факультету із різним рівнем знань у одній академічній групі при вивченні фахових дисциплін і дає змогу контролювати ступінь засвоєння вивченого матеріалу.

5 Принцип розвиваючого й виховного навчання.

Принцип розвиваючого і виховного навчання. Саме цей принцип виявляє провідну мету функціонування педагогічної системи. Він пов'язує воедино основні педагогічні категорії (виховання, навчання, освіту, розвиток), визначаючи їхню співвідпорядкованість, а всі інші принципи постають щодо цього як рекомендації про засоби й умови досягнення головної мети - формування необхідних рис особистості, усебічного гармонійного розвитку студентів, їхньої готовності до самореалізації [2].

6 Принцип фундаментальності освіти.

Принцип фундаментальності освіти та її професійної спрямованості, що вимагає правильного співвіднесення орієнтації на широку ерудицію та вузьку спеціалізацію, фундаментальність і технологічність

у процесі підготовки і в результатах навчання, загального розвитку особистості й розвитку спеціальних професійних здібностей особистості [2].

Принципи навчання визначають зміст навчання, тому однією з умов ефективності підготовки землевпорядників і будівельників є науково обгрунтований вибір змістового наповнення процесу формування професійної компетентності.

Важливими для побудови й реалізації моделі формування професійної компетентності студентів будівельного факультету стали принципи соціокультурної відповідності, принцип науковості і зв'язку теорії з практикою, принцип систематичності й системності, принцип свідомості й активності студентів, принцип поєднання індивідуальних і колективних форм навчання.

Зазначені принципи, як провідні, системоутворювальні, є в основі всієї системи принципів навчання.

Висновок

Таким чином можна визначити головну умову для формування професійної компетентності у будівельників і землевпорядників – це взаємодія всіх принципів на протязі всього навчання студентів будівельного факультету. Але слід звертати увагу не просто на взаємодію принципів, а на функціонування її як цілісної системи, на якій базується підготовка конкурентно спроможного фахівця.

Summary

This article covers essentials of the system of educational principles and meaning of the core components of this system that are necessary for the formation of professional competence of students civil engineering faculty. The primary principle of pedagogical system is also determined in this article.

1. Алексюк А. А. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. - К., 1998.
2. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи / В.Л. Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 471 с.
3. Пальчевський С.С. Педагогіка: Навчальний посібник. - К.: Каравела, 2007.
4. Чайка В. М. Основи дидактики: Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навчальний посібник. - Тернопіль: Астон, 2002.
5. Ягупов В. В. Педагогіка: Навчальний посібник. - К.: Либідь, 2002.